

Mozsonyi Sándor egyetemi tanár és dékán¹

DR. ZALAI KÁROLY

Mozsonyi Sándor 1889. március 15-én született Kadarkúton. Gyógyszerészi oklevelét 1911-ben nyerte a budapesti Tudományegyetemen, majd megszerzte a gyógyszerész-doktori fokozatot is. 1919-ben a pozsonyi tudományegyetemen orvosdoktorrá avatták. Mozsonyi részt vett az 1924-ben megalakult Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság létrehozásában. 1934-ben Pesten egyetemi magántanári képesítést szerzett. Az Egyetemi Gyógyszertár vezetőjének tisztét 1934-ben, az egyetemi tanári kinevezést 1940-ben kapta meg. Nevéhez fűződik a gyógyszerészképzés 1940-ben megvalósult egyetemi reformjának előkészítése, a négyéves egyetemi képzés. 1946-tól a külvált Gyógyszerészeti Intézet vezetője. 1955-től 1962-ig a megalakuló Gyógyszerésztudományi Kar első dékánja.

*

A XX. század letűnése alkalmából a századforduló történése — visszatekintve a gyógyszerészet fejlődésére — minden bizonnyal a gyógyszerészet egyik legkiemelkedőbb vívmányának a harmincas évek képzési reformját fogja tekinteni. A század elején megindult iparszerű gyógyszergyártás ezekben az években már jelentősen visszaszorította a gyógyszertárak manuális receptúrai és galenusi gyógyszerkészítési tevékenységét, s ezzel nyilvánvalóvá lett, hogy a gyakorló gyógyszerésznek is a segédtudományok nagyobb ismeretére lesz szüksége a jövőben, hogy a rohamléptekben fejlődő kémia és farmakológia eredményeinek ismeretében lépést tudjon tartani az új technológiával és az egyre nagyobb számban megjelenő gyári gyógyszerkészítmények terápiájával.

Az az ember, aki mindezt már a század elején felismerte — és harcos kiállással nagyrészt megvalósította — dr. Mozsonyi Sándor, a budapesti Egyetemen a gyógyszerészet első nyilvános rendes tanár volt. Az „érenél maradandóbb” emléket állított magának, az európai színvonaltól addig elmaradt gyógyszerészképzés reformjával. Nevéhez fűződik az önálló Gyógyszerészeti Intézet mint tanszék felállítása, s a már 1907 óta működő Egyetemi Gyógyszertár új helyiségekbe való átköltöztetése és berendezése. Szervező és oktató munkájára koronát tett a Budapesti Orvostudományi Egyetem keretében a Gyógyszerésztudományi Kar 1955. évi megalakulása, melynek első dékánja volt.

Mozsonyi Sándor 1889. március 15-én született a Somogy megyei Kadarkúton, ahol édesapja a falu református lelkésze volt. Az elemi iskolát elvégezve szülei I—1 évre a Szepességbe, majd Fiuméba küldték az idegen nyelvek elsajátítása céljából. Gimnáziumi tanulmányait a közeli Bonyhádon folytatta, majd Csurgón fejezte be. Gyakornoki

¹Mozsonyi Sándor professzor halálának tizedik évfordulója alkalmával, az emléktábla avatást követő emlékülésen elhangzott előadás.

éveit a kaposvári „Arany Kereszt” gyógyszerértárban Kellauer Gábornál töltötte le, majd a budapesti Tudományegyetemre iratkozott be, ahol 1911-ben gyógyszerészi oklevelet szerzett. 1912-ben a Bókay Árpád Gyógyszertani Intézetébe készült „Taxus baccata taxinjáról” című dolgozatával gyógyszerészdoktori fokozatot nyert.

1912-ben lépett a dr. Mátolcsy Miklós egyetemi magántanár által vezetett budapesti Egyetemi Gyógyszertár kötelékébe.

Mozsonyi a nagyszabású officinai munka megszervezésén kívül a gyógyszerészhallgatók gyakorlatainak vezetésével is foglalkozott, s munkájának írásbafoglalt emléke „A III. kiadású Magyar Gyógyszerkönyv galenusi készítményei vizsgálatainak magyarázata” című jegyzete.

Ernyedetlen szorgalmának és kitartásának tanújelét adta dr. Mozsonyi azzal is, hogy ezekben az években — hivatalos elfoglaltsága mellett — beiratkozott orvostanhallgatónak, s e tanulmányait előbb Budapesten, majd 1917-től Pozsonyban folytatta. 1919-ban itt avatták orvosdoktorrá.

Ezután dr. Mozsonyi az időközben megalakult Magyar Népjóléti és Munkaügyi Minisztériumban nyert meghívást és a gyógyszerészeti főosztályra nevezték ki miniszteri titkárnak. Említésre méltó, hogy a korabeli szakajtó meglegedéssel nyilatkozott kinevezéséről, mint „akinek kiváló egyéni és tudományos kvalitásai őt e helyre predestinálják, s akit az Alkalmazott Gyógyszerészek Szövetsége is kinevezésre ajánlott”.

Dr. Mozsonyi minisztériumi évei alatt sem szakította meg összeköttetéseit volt egyetemi barátival, akik a háború (1914—1918) befejezése után tudományos, önképző előadásokat és összejeveleket tartottak az Orvoskar Intézeteiben, s az Egyetemi Gyógyszertárban. A „Gyógyszerészek Baráti Köre” egyik legaktívabb tagja és fő mozgatója éppen dr. Mozsonyi volt, akinek agilitása folytán a gyógyszerészet több gyakorló olyan neves tagja, mint dr. Deér Endre, Bayer Antal, dr. Horváth Jenő, dr. Andriška Viktor stb. is csatlakozott a mozgalomhoz. Kezdeményezésükre alakult meg 1924-ben a Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság. Dr. Mozsonyi a Társaságban évtizedeken át aktívan működött, s 1938—1949 között alelnökként tevékenykedett.

Dr. Mozsonyi ezekben az években két alkalommal is hivatalos kiküldetést nyert külföldi konferenciára (Genf, 1925; Brüsszel, 1929), ahol alkalma volt a szakma külföldi képviselőivel nemcsak megismerkedni, de külföldi kiképzési módokat is megismerni. Éppen ezért az 1927-ben Pécsen lezajlott Magyar Orvosok és Természetvizsgálók Vándorgyűlésén hangot adott előadásában annak a véleményének, hogy a gyógyszerészképzés elmaradottsága ellensúlyozására: „helyes volna, ha a végzett gyógyszerészek időnként az egyetemi gyógyszertárakat frekvenciánál, hogy az új vívmányokkal megismer-

kedjenek, ezenkívül az elsősegély, a bakteriológia és a biológia elemeire is ki kellene képezni a gyógyszerészeket, valamint a közigazgatás és törvények vonatkozó részeit is ismertetni kellene a gyógyszerészet történelmével együtt".

1930-ban a „Közegészségi és Társadalompolitikai Országos Értekezlet” alkalmával a következő figyelemreméltó megállapításokat tette: „A gyógyszerészet nem magánügy, nem egyesek üzleti érdekeit van hivatva szolgálni, hanem a közegészségügynek egyik integráns része, amely az orvos gyógyító működését kiegészíti, mintegy annak befejezője.” Beszéde további részében felhívta a figyelmet arra, hogy a gyakorló gyógyszerésznek — főleg vidéken — mennyire szükséges az egészségügyre vonatkozó törvények és rendeletek ismerete, holott az érvényben levő kiképzési rendszer csak a vizsgát írja elő (approbatio), de a tárgynak egyetemi előadója nincs. A tárgyban megjelent dolgozatai és munkássága elismerésül a budapesti Pázmány Péter Orvostudományi Egyetem 1931-ben meghívja a „Gyógyszerészetre vonatkozó jogszabályok” címen előadások tartására.

1932-ben dr. Mozsonyi a „Gyógyszerészet, különös tekintettel a gyógyszerészi közigazgatásra” című tárgykör oktatásáért megkapta a magántanári címet.

1934-ben az Egyetemi Gyógyszertár alapítója és vezetője, dr. *Matócsy Miklós* nyugalomba vonult, utódjául dr. Mozsonyi 1934 márciusában nyert ki nevezést.

Dr. Mozsonyi nagy ambícióval kezdett hozzá az Egyetemi Gyógyszertár fejlesztéséhez és a gyógyszerészképzés megreformálásához. Első lépésként sikerült elérnie, hogy felvegye az „Egyetemi Gyógyszerészeti Intézet és Egyetemi Gyógyszertár” nevet.

Dr. Mozsonyi a gyógyszertárat ugyanabban az elhelyezésben vette át, mint az a megindulásakor volt az Üllői út 26. számú épület III. emeletén. A „Gyógyszerészi műtan” című előadásoknak jelentősége csökkent a hallgatóság szemében azzal, hogy a tárgyból szigorlatozni nem kellett s csupán az „approbációs” vizsgán kellett beszámolni az anyagról. A gyógyszertár elhelyezése és a megfelelő laboratóriumok hiánya miatt a hallgatók széles körű kiképzésére sem volt mód.

A nehézségeket látva dr. Mozsonyi már a Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság ülésén (1935. január 11.) tartott és az intézet munkásságát ismertető előadásában hangsúlyozta a gyógyszertár előnytelen elhelyezését, megoldásként sürgette az intézmény eddiginél tágasabb elrendezésének szükségességét, hogy az oktatás szempontjából is korszerű legyen. Ugyanakkor rámutatott az érvényben levő képzési szabályzat hiányosságaira és állást foglalt a 4 éves egyetemi képzés mellett.

Az 1936-ban Budapesten tartott Országos Felsőoktatási Kongresszuson dr. Mozsonyinak alkalma volt feltárni a gyógyszerészképzés hiányosságait, továbbá részletesen ismerteti az oktató professzorok által kidolgozott és az órarend szempontjából összehangolt tervet. Noha az illetékesek meggyőzése sikerrel járt, mégis a reform kivételére csak négy esztendő múlva, 1940-ben került sor. Ekkor

adták ki a gyógyszerészhallgatók új képzéséről szóló rendeletet. Egyidejűleg az Intézet tanszéki jellegét megerősítve, dr. Mozsonyi nyilvános rendes tanári kinevezést nyert, mint a III. és IV. évfolyamon kötelező főtárgy, a „Gyógyszerészet” előadója.

Az intézet elhelyezését illetően dr. Mozsonyinak sikerült elérnie, hogy az Orvoskar átengedte a IX. kerület, Rákos utcában (ma Hőgyes Endre utca) levő Pasteur intézet egyes részeit, miután a kórház alig volt látogatott.

Dr. Mozsonyi akkor felhívással fordult az ország valamennyi gyógyszerészéhez, hogy adományaikkal segítsék az intézet korszerű berendezését. A befolyt anyagi támogatással, több mint 80 000,— pengővel elérte, hogy a felállított intézet minden tekintetben megfelelt az igényeknek.

A II. világháború nehézségeit, megpróbáltatásait átveszelve a felszabadulás után a minisztérium — Mozsonyi professzor javaslatára — kettéválasztotta a két intézetet és az Egyetemi Gyógyszertárat dr. *Csipke Zoltán* professzor vezetésére bízta.

A gyógyszerészképzés technológiai tárgyainak oktatása természetesen a szétválás után is a Gyógyszerészeti Intézet — mint tanszék — feladata maradt, azonban dr. Mozsonyi továbbra is megbízta dr. *Csipke Zoltán* professzort tárgya, a „Gyógyszerészet” (Receptúra) kollégium előadásával.

Az 1951-ben átszervezéssel létesített Budapesti Orvostudományi Egyetemen dr. Mozsonyi 1951-től kezdve a dékánhelyettesi tisztet töltötte be, 1952-ben eddigi tudományos munkássága alapján a gyógyszerészi tudományok kandidátusa lett. Amikor 1955-ben az egyetemen önálló Gyógyszerésztudományi Kar létesült, a dékáni tisztségre dr. Mozsonyi professzort emelték, mely tisztséget nyugdíjba vonulásáig, 1962-ig viselt. Az ő fáradhatatlan és buzgó munkásságának köszönhető, hogy a fiatal Kar a kezdet nehézségein átjutva, egyre emelve az oktatás színvonalát, nevelte a fiatalágot.

Az elmúlt 2 évben felgyorsult, és a legutóbbi periódusban kialakult szemlélet és reformtervek alapján szinte önmagából adódik értékelni Mozsonyi professzor és dékán oktatói, szervezési munkásságának jelentőségét.

A jelenlegi reform fő célkitűzése az oktatás stabil kémiai alapjainak megtartása mellett a biológiai-orvosi alaptárgyak, mint a biológia, anatómia, élettan-kórtan, mikrobiológia erősítése, s ezzel az egészségügy számára a Schulek-i gyógyszereszkészítés, a gyógyszerhatástan, a gyógyszeres terápia, a klinikai gyógyszerészet vonatkozásában is. Megállapítható, hogy reformunk fő célkitűzése Mozsonyi professzor elgondolásának és oktatási reformjának továbbfejlesztése, mert hiszen ő érte el az 1940-es reformmal a biológiai-orvosi vonatkozású tárgyak bevezetését, aminek napjainkban már kézzelfogható eredménye van.

Elemmezve Mozsonyi professzor oktatói tevékenységét megállapítható, hogy törekvéseinkkel ugyanazokon az utakon járunk, melyen ő is járt, vagy éppen megnyitott. A megállapítások azt mutatják, hogy Mozsonyi Sándor professzor és Karunk első

dékánja, a magyar gyógyszerészetnek nemcsak kiemelkedő személyisége, hanem századunk magyar gyógyszerészetének egyik legnagyobb szervezője és előrevívője is volt.

A Gyógyszerésztudományi Kar vezetése és Tanácsa nevében köszönettel és elismeréssel tisztelgek a gyógyszerészi hivatását, tudományos-oktatói munkásságát kiemelkedő magas szinten gyakorló Mozsonyi Sándor professzor és dékán emléke előtt.

K. Zalai: *Professzor u dekan Sándor Mozsonyi*

Sándor Mozsonyi родился 15-го марта 1869 г. в городе Кечкемет. Диплом фармацевта он получил в 1911 году в будапештском Университете, затем приобрел и степень доктора фармацевта. В 1919 году ему было присвоено звание доктора -врача в Университете г. Позонь (Братислава). Mozsonyi принял участие в создании Венгерского Общества Фармации в 1924 году. В 1934 году стал преподавателем Университета в г. Пешт. Руководителем Университетской Аптеки он стал в 1934 году, профессором в 1940 году. С его именем была связана подготовка реформы образования фармацевтов осуществленной в 1940 году, с тех пор вводили четырехлетнее образование. С 1946 года стал руководителем Института Фармации, с 1955 до 1962 гг. первым деканом Фармацевтического Факультета.

K. Zalai: *Sándor Mozsonyi professor and dean*

Sándor Mozsonyi was born at Kadarkut, the 15 March 1869. He became dipl. pharmacist at the University of Budapest in 1911, later he achieved the Ph. D. degree. In 1919 was conferred the degree of doctor of medicine on him in Pozsony. He was one of the founders of the Hungarian Pharmaceutical Society in 1924. In 1934 he became honorary lecturer at the University of Budapest. Since 1934 he was the director of the University Pharmacy and became University Professor in 1940.

He took the preliminary steps in the reform of University education of pharmacists, realised in 1940, as a four-year education.

(*Semmelweis Orvostudományi Egyetem, Egyetemi Gyógyszertár, Budapest, Hőgyes Endre u. 9. — 1092*)

Érkezett: 1986. XII. 1.

A GYÓGYSZERTÁR VEVŐKÖRE, A HELYES ÉRTÉKELES ÉS BÁNÁSMÓD

Dr. Stopp, U.: *Dtsche Apoth.-Ztg 126 (17), 838—839 (1986).*

A gyógyszer kiszolgáltatása során folytatott beszélgetésben a páciensnek kell a középpontban állnia. Amennyiben helytelenül bánunk vele, igényeit rosszul becsüljük fel, akkor a legjobb gyógyszer és a legkiválóbb szolgáltatás sem kelendő. Ehhez kíván segítséget adni a szerző, amikor a különféle páciens-jellemeket ismerteti. Az agresszív vevő sokszor rosszkedvű, arra vár, hogy aki őt kiszolgálja, hibát vétsen, szívesen provokál. E pácienssel röviden beszéljünk, kerüljünk más témát (pl. politika), időnként mondani kell olyasmit, hogy „igen, jól értem, mit kíván”, vagy „Ön ezzel biztosan arra gondol, hogy ...”. — A félszeg jellemzője a bizonytalanság, gyakran elpirul, meglehetősen visszahúzódó. Számára sose kínáljunk alternatív megoldást (hogy ne kelljen döntenie), hanem egy bizonyos készítményre koncentráljunk. — A sokat beszélő alig engedi a gyógyszerészt szóhoz jutni, belevág a beszédébe, a témától könnyen eltér, kissé egocentrikus. Hagyjuk beszélni és hallgassuk

From 1946 he had been the director of the Pharmaceutical Institut. He was the first dean of the new Pharmaceutical Faculty from 1955 until 1962.

K. Zalai: *Sándor Mozsonyi Universitätsprofessor und Dekan*

Sándor Mozsonyi wurde am 15. 3. 1869 in Kadarkut geboren. Sein pharmazeutisches Diplom erlangte er 1911 an der Budapester Universität, wonach er auch den Doktorgrad der Pharmazie gewann. 1919 wurde er an der Universität Preßburg zum Doktor promoviert. Mozsonyi beteiligte sich an der Gründung der Ungarischen Gesellschaft der Pharmaziewissenschaft 1924. 1934 habilitierte er an der Universität Budapest zum Privatdozent. 1934 wurde er Leiter der Universitäts-apotheke und 1940 wurde er zum Universitätsprofessor ernannt. An seinen Namen knüpft sich die Vorbereitung der Universitätsreform der Apothekerausbildung, die dann die 1940 realisierte vierjährige Ausbildung ermöglichte. Mozsonyi war der Leiter des von 1946 an separierten Pharmazeutischen Instituts und zwischen 1955 und 1962 der erste Dekan der Pharmazeutischen Fakultät.

* *Resumo en Esperanto:*

D-ro K. Zalai: *La universitata profesoro kaj dekan Sándor Mozsonyi*

Sándor Mozsonyi naskiĝis la 15-an de marto 1869, en Kadarkut. Sian farmaciistan diplomon li ricevis en la jaro 1911 en la Budapeŝta Scienca Universitato, poste li akiris ankaŭ la farmaciisto-doktoran gradon. En la jaro 1919 en la Scienca Universitato de Pozsony oni promociis lin doktore de medicino. Mozsonyi partoprenis en la estigo de la Hungara Farmacia Scienca Asocio, fondiĝinta en la jaro 1924. En 1934 li akiris privatprofesoran kvalifikon en urbo Peŝt. Li fariĝis gvidanto de la Universitata Apoteko en 1934, kaj li ricevis la nomumon de universitata profesoro en la jaro 1940. La preparo de universitata reformo de la farmaciisto-edukado, efektiviĝinta en 1940, kaj la 4-jara universitata edukado estas ligitaj al lia nomo. Depost la jaro 1946 li fariĝis gvidanto de la separiĝinta Farmacia Instituto. Ekde 1955 ĝis 1962 li estis la unua dekan de la formiĝinta Farmacia Fakultato.

figyelemmel, majd, ha alkalom adódik, barátságosan érveljünk, pl. így: „igen, ezzel teljesen egyetérték, és éppen ilyen panaszokra van egy igen alkalmas szerünk...” A hallgatag könnyen felismerhető páciens esetében nyílt kérdésekkel kell foglalkoznunk. Pl.: „hogyan veszi észre ezeket a tüneteket?” Ha elkezdett szólni, hagyni kell számára időt. Van, aki mindent jobban tud. Neki olyan kérdést tegyünk fel, amire igennel vagy nemmel lehet csak válaszolnia. A félénk betegnek garanciákat kell adnunk: „az én javaslatomra nyugodtan támaszkodhat”, „ez a készítmény még ma segíteni fog”. A kételkedőnek célszerű példát hozni, hogy „ez a szer az Ön szomszédjának (névszerint megnevezve!) rövid időn belül jót tett”. Az ideges páciens nyutalan, sok felesleges mozdulatot tesz, beszéde dekoncentrált, időhiányban szenved. Vele röviden, tárgyyszerű érvekkel kell beszélni. Az arrogáns páciens viselkedése lekicsinylő. Ővele úgy kell bánni, hogy előbb igazat adunk neki, csak a második felében cáfoljuk azt meg. Pl. így: „az Ön különleges nézőpontjából nézve ez így helyesnek tűnik, azonban...”

A helyes pszichológia sokat segíthet a betegek ellátásában (104).

Kempler